

LAKI OIKEUDESTA TYÖNTEKIJÄN TEKEMIIN KEKSINTÖIHIN 29.12.1967/656

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toisen työssä olevan henkilön, työntekijän, tekemästä Suomessa patentilla suojattavissa olevasta keksinnöstä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään. Tätä lakia on vastaavasti sovellettava myös virkasuhteessa olevaan henkilöön.

Jos työnantaja ottaa sellaisen oikeuden työntekijän tekemään keksintöön, joka rajoittaa työntekijän oikeutta hakea tai saada siihen patentti, pidetään keksintöä tältä osin Suomessa patentilla suojattavissa olevana keksintönä, jollei työnantaja esitä todennäköisiä syitä, joiden mukaan patentin myöntämiselle olisi esteitä. (10.6.1988/526)

Suomalaisen korkeakoulun palveluksessa olevan henkilön taikka Suomen Akatemian tutkimusvirassa olevan, suomalaisessa korkeakoulussa tutkimusta tekevän henkilön tässä ominaisuudessa tekemään keksintöön sovelletaan oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annettua lakia (369/2006). (19.5.2006/370)

Tämä laki ei koske asevelvollisuuslain nojalla puolustuslaitoksen palveluksessa olevaa henkilöä. (10.6.1988/526)

Tässä laissa tarkoitetaan konsernilla kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 6 §:n mukaista konsernia sekä kuntaa ja kuntayhtymää ja sen määräysvallassa kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla olevia yrityksiä. (15.12.2000/1078)

2 § (10.6.1988/526)

Tämän lain säännöksiä on noudatettava, mikäli muuta ei ole sovittu tai voida katsoa ilmenevän työsuhteesta taikka muista seikoista. Lain 3 §:n, 6 §:n 2 momentin, 7 §:n 1 ja 3 momentin, 7 a §:n, 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n vastainen sopimusehto on kuitenkin mitätön.

3 §

Työntekijällä on keksintönsä sama oikeus kuin muulla keksijällä, jollei tässä tai muussa laissa olevista säännöksistä muuta johdu.

4 § (15.12.2000/1078)

Jos keksintö on syntynyt työntekijälle kuuluvien työtehtävien täyttämiseksi tapahtuvan toiminnan tuloksena tai olennaisesti käyttämällä hyväksi työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen liikkeessä tai laitoksessa saavutettuja kokemuksia, työnantajalla on oikeus, jos keksinnön hyväksikäyttö kuuluu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alaan, saada kokonaan tai osittain oikeus keksintöön. Jos keksintö on syntynyt työntekijälle työssä tarkemmin määrätyn tehtävän tuloksena, työnantajalla on edellä tarkoitettu oikeus, vaikkei keksinnön hyväksikäyttö kuulu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alaan.

Jos kysymyksessä on keksintö, jonka hyväksikäyttö kuuluu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alaan mutta joka on syntynyt muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa yhteydessä työsuhteeseen, työnantaja on oikeutettu saamaan käyttöoikeuden keksintöön.

Jos työnantaja haluaa saada 2 momentissa tarkoitettuun keksintöön laajemman oikeuden kuin siinä säädetään tai oikeuden keksintöön, joka on syntynyt ilman yhteyttä työsuhteeseen mutta jonka hyväksikäyttö kuitenkin kuuluu työnantajan tai tämän kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alaan, työnantajalla on etuoikeus työntekijän kanssa siitä sopimalla saada kysymyksessä oleva oikeus.

5 § (10.6.1988/526)

Jos työntekijä tekee 4 §:ssä tarkoitetun keksinnön, hänen tulee viipymättä ilmoittaa siitä kirjallisesti työnantajalle ja samalla antaa sen sisällöstä sellainen tieto, että työnantaja sen perusteella voi ymmärtää keksinnön. Työnantajan pyynnöstä työntekijän tulee myös ilmoittaa käsityksensä siitä, millaisessa yhteydessä työsuhteeseen keksintö on syntynyt.

Jos työntekijä on ennen 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden syntymistä saanut tiedon työnantajan kanssa samaan konserniin kuuluvan yrityksen toiminta-alasta, joka olennaisesti poikkeaa työnantajan toiminta-alasta, koskee työntekijän ilmoitusvelvollisuus myös keksintöjä ensiksi mainitun yrityksen toiminta-alalta. (15.12.2000/1078)

6 §

Työnantajan, joka haluaa saada itselleen 4 §:n 1 momentin tai 2 momentin mukaan hänelle kuuluvan oikeuden keksintöön, tulee viimeistään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun työnantaja sai 5 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, kirjallisesti ilmoittaa työntekijälle, että hän ottaa itselleen tietyn oikeuden keksintöön. Mainitun ajan kuluessa tulee työnantajan myös käyttää hänelle 4 §:n 3 momentin mukaan kuuluvaa etuoikeutta.

Ennen kuin neljä kuukautta on kulunut 5 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta, työntekijä ei saa ilman työnantajan kirjallista suostumusta määrätä 4 §:ssä tarkoitetusta keksinnöstä tai ilmaista mitään sitä koskevaa siten, että siitä voi olla seurauksena keksinnön julkiseksi tuleminen tai hyväksikäyttö toisen lukuun. Työntekijällä on kuitenkin oikeus, tehtyään 5 §:n mukaisen ilmoituksen, hakea keksinnölleen patenttia Suomessa. Tällöin työntekijä ei saa jättää hakemusta patenttiviranomaisille, ennen kuin kuukausi on kulunut siitä, kun hän on antanut työnantajalle kirjallisen ilmoituksen, jonka mukaan hänen tarkoituksenaan on hakea keksinnölle patenttia. (15.12.2000/1078)

7 §

Milloin työnantaja 4 §:n mukaan tai muulla perusteella saa oikeuden työntekijän tekemään keksintöön, työntekijällä on, vaikka ennen keksinnön syntymistä olisi toisin sovittu, oikeus saada siitä työnantajalta kohtuullinen korvaus.

Korvausta määrättäessä on erityisesti otettava huomioon keksinnön arvo ja työnantajan saaman oikeuden laajuus samoin kuin työsopimuksen ehdot sekä työsuhteeseen liittyvien muiden seikkojen merkitys keksinnön syntymiselle.

Jollei korvauskannetta ole pantu vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun työnantaja on ilmoittanut ottavansa oikeuden keksintöön, kanneoikeus on menetetty. Milloin keksintöön on haettu patenttia, kanne voidaan kuitenkin aina panna vireille vuoden kuluessa patentin myöntämisestä. (10.6.1988/526)

7 a § (10.6.1988/526)

Työnantaja on velvollinen antamaan työntekijälle keksinnöstä maksettavan korvauksen määrittämiseksi tarpeelliset tiedot, ennen kaikkea keksintöön haetuista ja myönnettyistä patenteista sekä keksinnön mukaisten tuotteiden tai keksinnön mukaisen menetelmän mukaan valmistettujen tuotteiden valmistusmääristä ja myyntihhinnoista.

Työntekijä on velvollinen antamaan työnantajalle keksintöä ja sen hyödyntämistä koskevat tarpeelliset tiedot.

8 §

Milloin patenttia on haettu kuuden kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä sellaiseen keksintöön, johon olisi sovellettava 4 §:n säännöksiä, mikäli keksintö olisi tehty työsuhteen kestäessä, keksintöä on pidettävä sen aikana tehtynä, jollei keksijä esitä todennäköisiä syitä sen syntymisestä työsuhteen päättymisen jälkeen.

Työnantajan ja työntekijän välinen sopimus, joka rajoittaa viimeksi mainitun oikeutta määrätä keksinnöstä, joka tehdään enemmän kuin vuosi työsuhteen päättymisen jälkeen, on mitätön.

9 §

Sen estämättä, mitä tuomiolla tai sopimuksella on määrätty 7 §:ssä tarkoitetusta korvauksesta, oikeus voi määrätä siitä toisin, mikäli olennaisesti muuttuneet olosuhteet antavat siihen aiheita. Työntekijää ei kuitenkaan voida velvoittaa palauttamaan jo suoritettua korvausta.

Työntekijän tekemään keksintöön perustuvasta oikeudesta tehdyn sopimuksen kohtuuttoman ehdon sovittelusta on voimassa, mitä varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetussa laissa (228/29) on säädetty. (17.12.1982/961)

10 § (10.6.1988/526)

Joka on saanut tämän lain nojalla tiedon keksinnöstä, toisen liike- tai ammattisalaisuudesta taikka toisen taloudellisesta asemasta, ei saa luvattomasti ilmaista sitä sivulliselle.

11 § (10.6.1988/526)

Lausunnon antamista varten tämän lain tai oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin annetun lain soveltamista koskevissa asioissa on keksintölautakunta, jossa on puheenjohtaja ja kahdeksan muuta jäsentä. (19.5.2006/370)

Puheenjohtajan ja kaksi jäsentä nimittää valtioneuvosto määrääjäksi henkilöistä, joiden ei voida katsoa edustavan työnantajain eikä työntekijäin etuja. Puheenjohtajan ja toisen näistä jäsenistä, joka samalla toimii varapuheenjohtajana, tulee olla tuomarin virkaan vaadittavan

tutkinnon suorittaneita ja tuomarin toimiin perehtyneitä. Toisen jäsenen tulee olla teknillisen koulutuksen saanut ja perehtynyt patenttialan asioihin.

Muut jäsenet, joiden tulee olla työoloihin ja keksintötoimintaan perehtyneitä ja joista kolme edustaa työnantajapuolta ja kolme työntekijäpuolta, nimittää valtioneuvosto kolmeksi vuodeksi kerrallaan asianomaisten järjestöjen ehdotuksesta. (19.5.2006/370)

Kullekin lautakunnan jäsenelle valtioneuvosto nimittää yhden varajäsenen, jonka tulee täyttää jäsenelle säädetyt vaatimukset.

11 a § (10.6.1988/526)

Keksintölautakunnan lausunnon voivat pyytää työnantaja ja työntekijä sekä tuomioistuim, milloin riita keksinnöstä on saatettu sen ratkaistavaksi. Sama oikeus on myös patenti- ja rekisterihallituksella, jos keksintöä koskeva hakemus on sen käsiteltävänä. Asianosaisen on tehtävä lautakunnalle ilmoitus siitä, aikooko hän noudattaa lausuntoa. Ilmoitus on annettava kahden kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jolloin asianosainen sai kappaleen lausuntoa. (15.12.2000/1078)

Lautakunta voi toimia myös välimiesoikeutena, mikäli työnantaja ja työntekijä ovat niin sopineet. Tällöin noudatetaan välimiesmenettelystä annettua lakia (46/28), mikäli tästä laista ei muuta johdu.

Lautakunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista. Lautakunnan toimiessa välimiesoikeutena vahvistaa puheenjohtajan, jäsenten ja sihteerin palkkiot kauppa- ja teollisuusministeriö.

Lautakunnalla on oikeus saada työnantajalta ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvalta yritykseltä sekä työntekijältä ne tiedot, jotka ovat tarpeellisia lausunnon antamiseksi. Lautakunnan tulee julkaista lausuntonsa ja välitystuomionsa, jollei se ole kokonaan tai osaksi vastoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädettyä salassapitovelvollisuutta. Jos keksintöä koskeva patenttihakemus on vireillä, lausuntoa ei saa julkaista, ennen kuin asiakirjat ovat patenttilain (550/1967) 22 §:n mukaan julkisia. (15.12.2000/1078)

Tarkemmat määräykset lautakunnasta antaa valtioneuvosto.

L välimiesmenettelystä 46/1928 on kumottu L:lla välimiesmenettelystä 967/1992. Kauppa- ja teollisuusministeriö on nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö, ks. VN:n työ- ja elinkeinoministeriöstä 1024/2007. Ks. VN:n työsuhdekeksintölautakunnasta 830/1988.

11 b § (19.5.2006/370)

Edellä 11 §:ssä mainitun keksintölautakunnan yhteydessä voi olla jaosto korkeakouluissa tehtäviä keksintöjä koskevia asioita varten. Mitä edellä 11 ja 11 a §:ssä säädetään lautakunnan tehtävästä ja toiminnasta, koskee soveltuvin osin myös korkeakoulukeksintöjä käsittelevää jaostoa.

Jaoston puheenjohtajana toimii keksintölautakunnan puheenjohtaja. Puolueettomina jäseninä toimivat keksintölautakunnan kaksi puolueetonta jäsentä. Muut jäsenet, joiden tulee olla korkeakouluoloihin sekä keksintötoimintaan perehtyneitä ja joista kolme edustaa korkeakouluja työnantajina ja kolme edustaa keksijöitä työntekijöinä, nimittää valtioneuvosto kolmeksi vuodeksi kerrallaan asianomaisten järjestöjen ehdotuksesta. Valtioneuvosto nimittää kullekin jaoston jäsenelle yhden varajäsenen, joka täyttää jäsenestä säädettyt vaatimukset.

Jaostossa käsiteltävistä asioista päättää keksintölautakunnan puheenjohtaja yhdessä puolueettomien jäsenten kanssa.

12 § (31.1.2013/102)

Työnantajalle tai työntekijälle tämän lain mukaan kuuluvia oikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään markkinaoikeudessa. Tällöin sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnistä patenttiasioissa säädetään.

Asia käsitellään markkinaoikeudessa, jos riita koskee oikeutta tässä laissa tarkoitettuun keksintöön, johon on haettu Euroopan patenttisopimuksessa (SopS 8/1996) tarkoitettua eurooppapatenttia ja jos työntekijä tämän keksinnön tehdessään pääasiallisesti työskenteli Suomessa. Jos valtiota, jossa työntekijä pääasiallisesti työskenteli, ei voida osoittaa, asia käsitellään markkinaoikeudessa, jos työnantajalla oli keksinnön tekohetkellä Suomessa sellainen toimipaikka, jonka palveluksessa keksinnön tehnyt työntekijä oli. Asia voidaan käsitellä markkinaoikeudessa myös silloin, jos riidan osapuolet ovat suullisesti tai kirjallisesti sopineet, että markkinaoikeus on toimivaltainen tuomioistuvin asiassa, ja tällainen sopimus on sallittu sen valtion lainsäädännössä, jonka lainsäädäntöä työsopimukseen sovelletaan.

13 §

Tarkempia määräyksiä tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella.

14 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1968.

Tätä lakia ei sovelleta ennen 1. 1. 1968 tehtyihin keksintöihin

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

17.12.1982/961:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1983. Sitä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa työntekijän tekemään keksintöön perustuvasta oikeudesta tehtyihin sopimuksiin.

HE 247/81, lvk.miet. 6/82, svk.miet. 136/82

10.6.1988/526:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1988.

Tämän lain 7 §:n 3 momenttia ja 7 a §:ää ei sovelleta keksintöön, josta työntekijä on tehnyt 5 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen ennen tämän lain voimaantuloa.

HE 3/88, toisen lvk.miet. 4/88, svk.miet. 45/88

22.12.1995/1698:

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. (L 1698/1995 tuli A:n 103/1996 mukaisesti voimaan 1.3.1996.)

HE 161/95, TaVM 29/95, EV 170/95

15.12.2000/1078:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.

HE 147/2000, TaVM 29/2000, EV 162/2000

19.5.2006/370:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

HE 259/2004, SiVM 1/2006, EV 28/2006

31.1.2013/102:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013.

Riita-asia, joka on tullut käräjäoikeudessa vireille ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

HE 124/2012, LaVM 15/2012, EV 158/2012